एतेषुकतमोमुख्यःप्राप्यइत्यतआह अनंतमिति देशतःकालतोवस्तृतश्चापरिच्छिनंतुरीयमित्यर्थः मनुतत्तदवस्थायांसर्वेषामानंत्यमविशिष्टमित्याशंक्याह अचलंअबाधितं इतरेषांबाधोस्तीत्यापेक्षिक मनंतत्विमितिभावः नन्वेवंकारणत्वादिनिषेधेशून्यमेवस्यानेत्याह देवंद्योतमानंचिद्दूपमित्यर्थः एवंतर्वेकुरबीजद्वाराभुवइविवराद्सूत्रेशद्वारातुरीयपातिमुक्कातत्रेवद्वारांतरमाह हंसंसंन्यासाश्रमहृपं तत्रस्रविक्षे वेणश्रवणादिकंसिध्यतीतिसोपिद्वारं नारायणंफलस्थानीयंपंचमंमहाविष्णुं एतद्विपहध्यानद्वारेविहिवराद्वादिभावमारोहंतिध्यायिनः फलगर्भेबीजानीवास्यगर्भेऽनंतानिकारणानिसंतीत्येनंतुरीयविशे विणेरविविशिनष्टि प्रभुंपभवत्यस्मात्कार्यमितिजगद्भमाधिष्ठानं धातारंकार्येसत्तास्कृत्योःसमर्पकं अजंउरगोपादानभूतरज्ञवदजातं अव्यक्तंअप्रकटं अधिष्ठानव्यकौहिअध्यस्तमेवलुप्येतातोऽव्यक्तं परं

अनंतमचलंदेवंहंसंनारायणंत्रभुं ॥धातारमजमव्यक्तंयमाहुःपरमव्ययं॥२॥ कैवल्यंनिर्गुणंविश्वमनादिमजमव्ययं॥पुरुषःसविभुःकर्तासर्वभूतिपता महः॥३॥धर्मसंवर्धनार्थायप्रजज्ञेंऽधकविष्णषु॥असज्ञौतुमहावीयौंसर्वशास्रविशारदौ ॥४॥ सात्यिकःरुतवर्माचनारायणमनुवतौ॥सत्यकाद्धिका चैवजज्ञातेऽस्रविशारदौ॥४॥भरहाजस्यचस्कनंद्रोण्यांशुक्रमवर्धत॥ महर्षेरुप्रतपसत्तस्माद्दोणोव्यजायत॥६॥गौतमान्मिथुनंजज्ञेशरस्तंवाच्छरह्र तः॥अश्वत्थामश्रजननीरुपश्रैवमहावलः॥७॥अश्वत्थामाततोजज्ञेद्रोणादेवमहावलः॥तथैवधृष्टयुष्ठोपिसाक्षादिमसम्युतिः॥८॥वैतानेकर्मणित तेपावकात्समजायत॥वीरोद्रोणविनाशायधनुरादायवीर्यवान्॥९॥त्रैववेद्यांरुष्णापिजज्ञेतेजस्विनीशुभा॥विश्राजमानावपुषाविश्रतीरूपमुत्त मं॥३०॥प्रहादिश्रिचोनग्रजित्सुवलश्वाभवत्ततः॥तस्यप्रजाधर्महंत्रीजज्ञेदेवप्रकोपनात्॥ ११॥गांधारराजपुत्रोभूच्छकुनिःसौवलत्तथा॥ दुर्योधन स्यजननीजज्ञातेऽर्थविशारदौ॥१२॥इष्णदेपायनाज्जज्ञेधृतराष्ट्रोजनेश्वरः॥क्षेत्रेविचित्रवीर्यस्यपांदुश्रैवमहावलः॥१३॥धर्मार्थकुशलोधीमान्मेधा वीधृतकल्मषः॥विद्धरःशूद्रयोनौतुजज्ञेदैपायनादिष॥१४॥

आदित्यवर्णतमसःपरस्तादित्याद्योमंत्राःयंकारणात्परंपाद्धः अतएवाव्ययंनाशबाधाभ्यांहीनं ॥ २ ॥ कैवल्यंकेवलमेवकैवल्यंअसंगं निर्गुणंह्वपादिभिश्वक्षुरादिभिश्वहीनं अत्रविपहवन्त्वाद्यसक्तंपरि च्छिन्त्वंकारणवन्त्वंजन्ममरणंचेतितच्चतुष्कंकमेणव्यावर्त्तयित विश्वमनादिमजमव्ययमिति मायिकत्वाद्विपहस्यनतत्कतपरिच्छेदाद्योऽस्मिन्संभवंतीत्यर्थः यएवंह्वपोनारायणःसएवदेवकीसृनुरित्याह पु कष्ठिन्त्वादिसार्थेन सएवंभूतोऽस्नज्ञीरामाकृष्णोजज्ञे तदुभयहृपेणजातइत्यर्थः ॥३ ॥ ४ ॥ विशारदीप्रयोगकुशली ॥ ५ ॥ द्रोण्यांगिरिदर्या ॥ ६ ॥ शरस्तंबात्शरस्तंबस्कन्नात्द्वेधीभूताद्रेतसः ॥ ७॥ ८ ॥ वैतानेत्रेताग्रिसाध्ये ॥ ९ ॥ ९ ॥ तस्यसुवलस्यप्रजापुंह्वपेवशकुनिहृपा दुर्योधनमातुर्धर्महंतृत्वंपुत्रद्वारेव ॥ ९ ॥ १२ ॥ १३ ॥ पसंगात्पुनर्विद्वरजन्मोक्तिः ॥ १४ ॥